

اکوتوریسم منطقه حفاظت شده آرس سیستان

(هزار مسجد)

اسماعیل باقریان

www.ketab.ir

سرشناسه

بافریان، اسماعیل، ۱۳۵۴ -

Bagheriyan, Esmail

عنوان و نام

اکوتوریسم منطقه حفاظت شده ارس سیستان
(هزارمسجد) / اسماعیل باقریان.

پیداوار

مشخصات نشر

تربت حیدریه: چشم‌انداز قطب، ۱۳۹۸.

مشخصات

ظاهری

۱۶۷ص.: مصور(رنگی)، جدول(رنگی).

شابک

۳۵۰۰۰۰ ریال: ۴-۳۰۰-۴۹۳-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست

فیبا

نویسی

موضوع

گردشگری زیست محیطی -- ایران -- منطقه حفاظت شده ارس سیستان

موضوع

Ecotourism -- Iran -- Orse Sistan Protected Area

موضوع

منطقه حفاظت شده ارس سیستان

موضوع

(Orse Sistan Protected Area (Iran

رده بندی کنگره

۵/۱۵۶G

رده بندی دیویی

۳۳۸/۲۷۹۱۰۹۵۵

شماره

۵۸۳۴۵۱۹

کتابشناسی

ملی

اکتساب منطقه حفاظت شده ارس سیستان (هزارمسجد)

گردآوری و نگارش: اسماعیل باقریان

ناشر: انتشارات چشم انداز قطب

تیراژ: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: اول

تاریخ چاپ: ۱۳۹۸

چاپ: یوونا

قطع: وزیری

تعداد صفحات: ۱۶۷

قیمت: ۴۵۰۰۰۰ ریال

شابک:

۹۷۸	۶۰۰	۴۹۳	۲۰۰	۴
-----	-----	-----	-----	---

آدرس: مشهد، خیابان امام خمینی، امام خمینی ۶۴

تربت حیدریه، خیابان رازی، نبش رازی ۳

تلفن: ۰۹۱۵۳۳۲۸۵۱۶-۰۹۲۲۳۵۷۹۱۰۹

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۸	فصل نخست: مبانی نظری
۸	۱-۱- گردشگری
۸	۱-۱-۱- تعریف گردشگری
۹	۱-۱-۲- انواع گردشگری
۱۱	۱-۱-۳- طبیعت گردی
۱۳	۲-۱- اکوتوریسم
۱۳	۱-۲-۱- تعریف اکوتوریسم
۱۷	۲-۲-۱- تفاوت اکوتوریسم و طبیعت گردی
۱۸	۳-۲-۱- ویژگی های اکوتوریسم
۲۰	۴-۲-۱- شاخه های اصلی اکوتوریسم
۲۲	۵-۲-۱- چالش های توسعه اکوتوریسم در ایران
۲۴	۶-۲-۱- گروه های سهیم در توسعه و مدیریت اکوتوریسم
۲۷	۷-۲-۱- اکوتوریسم و تنوع زیستی
۳۰	۸-۲-۱- پیامدهای مثبت و منفی اکوتوریسم
۳۵	۹-۲-۱- تعریف و طبقه بندی اکوتوریست ها
۳۸	۳-۱- مناطق حفاظت شده
۳۸	۱-۳-۱- طبقه بندی جهانی پارک های ملی و مناطق حفاظت شده
۴۰	۲-۳-۱- مناطق چهارگانه محیط زیست در ایران
۴۱	۳-۳-۱- تعریف مناطق حفاظت شده

۴۳-۴-۳-۱ اکوتوریسم در مناطق حفاظت شده _____

۴۵-۵-۳-۱ عوامل مهم در انتخاب یک منطقه حفاظت شده برای اکوتوریسم _____

۴۶-۶-۳-۱ ظرفیت برد اکوتوریسم _____

۴۸ _____ فصل دوم:

۴۸ _____ معرفی منطقه حفاظت شده آرس سیستان (هزار مسجد)

۴۸ _____ ۱-۲ ریخچه

۵۱ _____ ۲-۲ موقت جنگلی

۵۲ _____ ۳-۲ ژئو مورفولوژی

۵۴ _____ ۴-۲ اقلیم و آب و هوا

۵۶ _____ ۵-۲ منابع آب

۶۲ _____ ۶-۲ پوشش گیاهی

۷۵ _____ ۷-۲ تنوع زیستی

۷۷ _____ ۱-۷-۲ پستانداران

۸۶ _____ ۲-۷-۲ پرندگان

۱۰۰ _____ ۳-۷-۲ خزندگان

۱۰۹ _____ ۸-۲ عوامل انسانی

۱۰۹ _____ ۱-۸-۲ روستاهای داخل و اطراف منطقه حفاظت شده آرس سیستان

۱۱۲ _____ ۲-۸-۲ راههای ورود به داخل مرز منطقه حفاظت شده آرس سیستان

۱۱۴ _____ ۳-۸-۲ ویژگی های فرهنگی و قومی مردم منطقه

۱۱۶ _____ ۴-۸-۲ فعالیتهای انسانی و عوامل مخرب تاثیر گذار بر منطقه

- ۱۲۲ _____ ۹-۲- زون بندی منطقه
- ۱۲۵ _____ ۱-۹-۲ زون محدودیت شدید حفاظتی
- ۱۲۷ _____ ۲-۹-۲ زون حفاظت شده
- ۱۲۸ _____ ۳-۹-۲ زون تفرج متمرکز [اکوتوریسم]
- ۱۲۹ _____ ۴-۹-۲ زون تفرج گسترده [اکوتوریسم]
- ۱۳۱ _____ ۵-۹-۲ زون سپر بازدارنده
- ۱۳۱ _____ ۶-۹-۲ زون بازسازی
- ۱۳۳ _____ فصل سوم نتیجه گیری و پیشنهادها
- ۱۳۳ _____ ۱-۳- نتیجه گیری
- ۱۳۳ _____ ۱-۱-۳ فواید بالقوه اکوتوریسم برای منطقه حفاظت شده آرس سیستان
- ۱۳۵ _____ ۲-۱-۳ ظرفیت های بومی و جنبه های طبیعی منطقه برای اکوتوریسم
- ۱۳۸ _____ ۳-۱-۳ انواع مختلف اکوتوریسم قابل پیاده سازی در منطقه
- ۱۴۱ _____ ۲-۳- پیشنهادها
- ۱۴۱ _____ ۱-۲-۳ اهمیت آموزش و ترویج
- ۱۴۲ _____ ۲-۲-۳ توجه بیشتر به نقش جوامع بومی در خدمت منطقه
- ۱۴۲ _____ ۳-۲-۳ لزوم مقابله جدی و مستمر با تهدیدها و عوامل مخرب
- ۱۴۵ _____ منابع
- ۱۴۵ _____ منابع فارسی
- ۱۴۷ _____ منابع انگلیسی
- ۱۴۹ _____ پیوست ها

۱- ماده ۲ دستورالعمل طبیعت گردی در مناطق تحت مدیریت سازمان حفاظت

محیط زیست کشور _____ ۱۴۹

۲- دوازده هدف برای گردشگری پایدار _____ ۱۵۰

۳- سیمای هزار مسجد؛ عکسهای از طبیعت و مردمان روستاهای داخل و مجاور

منطقه حفاظت شده اُرس سیستان _____ ۱۵۱

www.ketab.ir

پیشگفتار

امروزه گردشگری در سراسر دنیا رشد پر شتابی دارد و بزرگترین صنعت خصوصی در جهان به شمار می رود. پیش بینی می شود در قرن ۲۱ گردشگری به بزرگترین منبع درآمد کشورها تبدیل گردد (UNWTO^۱, 1990). بر اساس آمارها تعداد گردشگران بین المللی در سال ۲۰۰۳ به ۱۰۸۷ میلیون نفر و درآمد حاصل از گردشگری بین المللی در این سال به ۱۱۹۷ میلیارد دلار رسیده است. سهم گردشگری در تولید ناخالص داخلی در سطح جهانی نیز در حدود ۹٪ برآورد می شود (قلیچی پور، مجنونیان، ۱۳۹۶).

بخش قابل توجهی از درآمد صنعت گردشگری مربوط به بازدید گردشگران از جاذبه های طبیعی در کشورهای مختلف است. کشور ما نیز با دارا بودن تنوع اقلیمی و طبیعی بسیار از جمله مناطق کوهستانی، جنگلی، کویری، تالاب ها، غارها و همچنین تنوع چشمگیر گیاهی و جانوری، ظرفیت های فراوانی برای توسعه گردشگری و بویژه

^۱ - سازمان جهانی گردشگری ملل متحد United Nations World Tourism Organization

اکوتوریسم دارد. از جمله عواملی که موجب شده از ظرفیت های طبیعت منحصر بفرد کشور در راستای توسعه اکوتوریسم به درستی استفاده نشود، می توان به عدم شناخت کافی برخی مسئولین دست اندر کار از اکوتوریسم و تفاوت های آن با دیگر انواع گردشگری مبتنی بر طبیعت، ضعف در برنامه ریزی و مدیریت اصولی در بخش گردشگری و نیز عدم آگاهی و مشکلات فرهنگی برخی از مردم در زمینه حفظ طبیعت و محیط زیست اشاره کرد. نتیجه این کاستی ها و مشکلات، نگاه صرفاً "اقتصادی و کوتاه مدت به طرح ها، گردشگری و عدم توجه کافی به حفظ منابع و سرمایه های طبیعی کشور در جهت توسعه و تحقق اهداف گردشگری اصولی و پایدار است که باعث می شود اثرات منفی گردشگری بر محیط زیست و طبیعت و محیط زیست افزایش یابد. چنین رویکردی اهداف اقتصادی گردشگری از جمله کاهش فقر زدایی در جوامع بومی را نیز بصورت پایدار محقق نخواهد کرد.

از آنجا که مناطق حفاظت شده در ایران (و سایر کشورها) با هدف حفاظت از طبیعت و پیشگیری از کاهش تنوع زیستی تعریف شده اند و نیز با توجه به اینکه این مناطق همواره در معرض بهره برداری های معیشتی مخرب از سوی مردم بومی و یا پروژه های اقتصادی زیانبار سرمایه گذاران بخش خصوصی و گاه دولتی بوده اند، یافتن راهی که بتواند ضمن کمک به حفاظت از این مناطق و پیشگیری از تخریب آنها، منافع اقتصادی قابل قبولی برای جوامع بومی و سرمایه گذاران داشته باشد ضروری به نظر می رسد.

از طرفی به باور بسیاری از محققان و صاحب‌نظران؛ در صورتی که اکوتوریسم به عنوان یکی از زیر شاخه های گردشگری، به درستی شناخته و بکار گرفته شود، می تواند بهترین و سازگارترین روش برای کمک به اهداف حفاظتی مناطق حفاظت شده و نیز فقر زدایی از جوامع بومی و در مواردی حتی درآمد زایی برای دولت و بخش خصوصی باشد. آنچه در این زمینه بیش از هر چیز اهمیت دارد اینست که اهداف حفاظتی این مناطق باید مواز اولویت قرار داشته باشد و هر طرحی برای توسعه اکوتوریسم در این مناطق باید در انس منبهن هماهنگی با این اهداف سنجیده و به تصویب برسد، در غیر این صورت آسیب های جبران ناپذیر آن برای منطقه بیش از فواید و اثرات مثبت پیش بینی شده طرح خواهد بود. به عبارت دیگر، حفظ طبیعت و تنوع زیستی در مناطق حفاظت شده نباید قربانی توسعه افراطی غیر واقع بینانه به ابعاد و جنبه های اقتصادی اکوتوریسم گردد.

این کتاب با چنین دیدگاهی و با هدف آشنایی کلی با اکوتوریسم و ویژگیهای آن و همچنین شناخت ظرفیت ها و محدودیت های منطقه حفاظت شده آرس سیستان برای توسعه اکوتوریسم پایدار گردآوری و نگارش شده است. به امید اینکه این آشنایی و شناخت بتواند به استفاده آگاهانه و درست از طبیعت بکر و منحصر به فرد منطقه حفاظت شده آرس سیستان (هزار مسجد) کمک کند.